

Duurzaamheid binnen Zuiver

Leidraad voor Duurzaam Opdrachtgeverschap (DOS) binnen het asset management van Zuiver

1. materialen Project: Project GHJ Maatregel: Oude overconstructies zijn schoongemaakt en geschaafd voor hergebruik langs de GHJ 	4. ecologie & biodiversiteit Project: Gemeente Meijepolder Maatregel: Toepassen visvriendelijke pompen
5. ruimtegebruik Project: Bergingsglas Bliedhoven Maatregel: Waterberging in combinatie met andere functies, zoals natuurontwikkeling en recreatie 	6. ruimtelijke kwaliteit Project: Optimaliseren/verduurzamen buitenterreinen HDSR Maatregel: Toepassen waterdoorlatende verharding en aanplant bijvriendelijke beplanting
10. investeringen Project: Baggerwerkzaamheden GHJ Maatregel: Inzet moderne graafmachine met minder uitstoot 	12. energie Project: Zonnestuw Schenkel Maatregel: Stuw werkt op zonne-energie waardoor geen stroom-aansluiting nodig is

Versie1
Juli 2020
Marten van der Hoeve

Inhoud

Inleiding

1. Inleiding
 - a. Bestuurlijke aanleiding
2. Materialen
3. Ecologie en Biodiversiteit
4. Ruimtegebruik
5. Ruimtelijke kwaliteit
6. Investerings
7. Energie
8. Financiën
9. Verantwoording

1 Inleiding

Deze leidraad beschrijft hoe de afdeling Zuiver omgaat met de bestuurlijke opgave om haar werkzaamheden duurzaam uit te voeren. Het heeft tot doel te zorgen voor een uniforme werkwijze voor duurzaamheid binnen het asset management van de afdeling. Door de verschillende werkzaamheden af te stemmen wordt een optimaal resultaat bereikt.

Bestuurlijke aanleiding

De leidraad is geschreven naar aanleiding van een aantal ontwikkelingen. Ten eerste heeft het algemeen bestuur in mei 2017 een visie en programma voor duurzaamheid vastgesteld (resp. DM1303459 en DM1309985). Ten tweede is in het coalitieakkoord van 2019 de status van duurzaam werken versterkt, getuige onderstaand citaat:

Duurzaam werken is een randvoorwaardelijk onderdeel van het werk van het waterschap. In de komende vier jaar willen we focus houden op de speerpunten uit het programma duurzaamheid: energieneutraal, broeikasgasreductie, grondstoffen hoogwaardiger benutten en duurzaam GWW (grond-, weg-, en waterbouw). We willen onze eigen bedrijfsvoering verder verduurzamen en voegen biodiversiteit toe als één van de speerpunten van ons duurzaamheidsbeleid.

De huidige ambitie (juli 2020) op het gebied van duurzaamheid wordt onder andere vorm gegeven in de nieuwe visie en het nieuwe programma duurzaamheid. Meer informatie hierover kan worden verkregen bij Martijn Jongens.

DOS binnen HDSR

Begin 2019 heeft de Unie van Waterschappen de Aanpak Duurzaam Grond-, weg- en waterbouw (ook wel DGWW) omgedoopt tot Duurzaam Opdrachtgeverschap (DOS). Deze aanpak concentreert zich hoofdzakelijk op werkzaamheden die worden uitgevoerd in projecten maar de gebruikte thema's zijn toepasbaar op alle werkzaamheden die in het kader van asset management worden uitgevoerd. Deze thema's vormen de basis van het duurzaamheidsbeleid van Zuiver en voor elk van de thema's zijn uitgangspunten benoemd. Deze uitgangspunten worden vervolgens toegepast in de projecten en het beheer en onderhoud.

Het raamwerk waaruit DOS is opgebouwd wordt hieronder beschreven aan de hand van een tekst ing uit het werkplan DOS:

Binnen DOS heeft ons bestuur besloten te focussen op zes van de twaalf thema's binnen duurzaamheid, te weten:

- materialen
- ecologie & biodiversiteit
- ruimtegebruik (wat en waar)
- ruimtelijke kwaliteit (hoe)
- investeringen
- energie

In het werkplan DOS zijn voor de 6 thema's concrete doelstellingen geformuleerd om bij te dragen aan de overkoepelende duurzaamheidsdoelstellingen van het waterschap. Deze doelstellingen komen voort uit het coalitieakkoord van mei 2019, het programma Duurzaamheid en het thema DOS:

- In 2020 werken we in alle projecten volgens de Aanpak Duurzaam GWW in allen fasen van een project. Dit duurzaam werken is 'business as usual' met als toevoeging: 'comply or explain'. Duurzaam werken zit in je project, tenzij het te motiveren is waarom ervan wordt afgeweken.
- HDSR reduceert ten opzichte van 1990 30% CO2 in 2020 en 60% in 2050.
- HDSR voorziet in 2020 voor 40% in de eigen energiebehoefte
- HDSR is in 2030 energieneutraal (ambitie)
- Grondstoffen worden in bestaande ketens hoogwaardig benut
- In 2050 zet HDSR 100% van het afvalwater om in waardevolle producten
- In 2020 is DOS verankerd in elke projectopdracht vanuit de opdrachtgevers van IB

Voor elk van bovenstaande onderdelen is binnen Zuiver nagedacht op welke manier hier een bijdrage aan kan worden geleverd.

2 Materialen

Zuiver heeft zitting in de werkgroep Duurzaam Materiaalgebruik die is opgezet door DOS. Het Plan van Aanpak van deze werkgroep is inmiddels opgesteld (DM1657198). De doelen van de werkgroep zijn met name:

- Standaardisatie in materiaalkeuze;
- Materialen voorschrijven die het milieu minder belasten;
- Laten zien dat HDSR duurzaam en eenduidig werkt
- Gereed in 2020

Het resultaat van de werkgroep zal een handleiding zijn voor materiaalgebruik bij een aantal veel toegepaste constructies. Zuiver sluit hierop aan maar zal in haar opdrachtverlening voor elk project vragen om verkenning naar aanvullende mogelijkheden voor duurzaam materiaalgebruik. Zowel voor de procesonderdelen als de bedrijfsgebouwen wordt gestreefd naar gebruik van duurzaam en/of hergebruikt materiaal.

3 Ecologie en Biodiversiteit

In samenwerking met praktijkecoloog Jaap Gijsbertsen zijn de uitgangspunten voor ecologie en biodiversiteit op zuiveringsterreinen opgesteld (DM1668752). Deze uitgangspunten zijn tweeledig: ze zijn het fundament voor zowel beheer en onderhoud van de terreinen als basis voor veranderingen en te doen investeringen. Door middel van aangepast beheer en indeling in beheerzones kan al grote winst op het gebied van ecologie en biodiversiteit worden geboekt.

Uit de aanbesteding van het groenonderhoud is gebleken dat het ook mogelijk is om de benodigde investeringen ("omvormingen") te realiseren binnen de exploitatiebegroting voor groenonderhoud. De doelen voor ecologie en biodiversiteit worden zodoende behaald door regulier beheer in combinatie met gerichte omvormingen per zuivering. Elk jaar wordt een aantal zuiveringen aangepakt. Coördinatie hiervan ligt bij de assetbeheerder (budgethouder onderhoud) en de contractmanager.

4 Ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit

Deze thema's zijn voor Zuiver samengevoegd aangezien de mogelijkheden op dit gebied dicht tegen elkaar aanliggen. De voor Zuiver relevante doelen voor deze thema's zijn

- Multigebruik van assets faciliteren
- Gebruikswaarde van assets versterken
- Realisatie van toekomst- en klimaatbestendige assets
- Aandacht voor ruimtelijke kwaliteit op zuiveringen en rioolgemalen
- Nastreven van het positief ervaren van het systeem en de omgeving door gebruikers (prettig / veilig)
- Functionaliteit van het systeem: sluit het aan op de behoefte
- Flexibiliteit bieden voor toekomstige ontwikkelingen.

Voor wat betreft multigebruik van Zuiveringen werken we nauw samen met het programma Duurzaamheid. De mogelijkheden voor plaatsing van zonnepanelen en windmolens op zuiveringsterreinen zijn onderdeel hiervan. Op de bedrijfsgebouwen van de RWZI's zijn al zonnepanelen geplaatst. Het multigebruik wordt verder uitgewerkt onder het thema "Energie".

De overige doelen zijn behandeld in een werksessie duurzaamheid onder leiding van zogenoemde facilitators duurzaamheid. Op de zuiveringsterreinen zijn de volgende mogelijkheden

- Waterdoorlatende bestrating
- Water van het pand infiltreren
- Groene daken
- Groene gevels (klimplanten)
- Hittestress voorkomen door groene elementen
- Bekleding van warme elementen
- Borden voor rondleiders (over bijvoorbeeld ecologie en andere onderwerpen)
- Betrekken omgeving bij ontwerp en mogelijkheden

Genoemde maatregelen zullen worden opgenomen als onderzoeksvraag in de opdrachtverlening voor toekomstige projecten. Indien mogelijk binnen de eisen die worden gesteld aan het primaire proces gaat de voorkeur er naar uit om deze maatregelen te realiseren. Hiervoor moet aanvullend investeringsbudget worden vrijgemaakt in het nog aan te vragen GOP. Bij de aanvraag van het GOP wordt hiervoor een berekening gemaakt.

5 Investerings

Op het gebied van investeringen sluit Zuiver aan bij de doelen die worden gesteld in het werkplan DOS. Deze doelen worden vooral gerealiseerd bij de uitvoering van projecten en dit wordt daarom verwerkt in opdrachtverlening. In de ontwerpfase van een project zullen deze doelen moeten worden gerealiseerd en goedgekeurd door de opdrachtgever.

- LCC-berekening uitvoeren voor je project
- bewuste afweging van korte termijn investering versus lange termijn exploitatie
- streven naar zo laag mogelijke kosten (over de gehele cyclus)
- afwegen van ontwerpkeuzes, varianten en aanbesteding op basis van de LCC, TCO en/of DuboCalc
- realiseren van een toekomstvast systeem voor het creëren van toekomstwaarde
- gebruik maken van energiebesparende of energie-opwekkende maatregelen

6 Energie

Zuiver werkt nauw samen met het programma duurzaamheid op het gebied van energietransitie. Voor zowel de ontwikkeling van zonnepanelen als windmolens trekken we samen op om te zien wat de mogelijkheden zijn op en/of naast de terreinen van zuiver. Medewerkers van Zuiver spelen ook een rol bij de realisatie en het beheer en onderhoud van deze nieuwe assets.

Verder wordt de komende jaren ingezet op energiebesparing in de projecten van het zuiveringsproces. Hiervoor worden de aanbevelingen in het werkplan overgenomen. Voor de projecten in 2021 en 2022 betekent dit het volgende

In al onze projecten nemen we de inzet van zero-emissie materieel op als onderdeel van de gunningscriteria. Het bepalen van de hoogte van de fictieve korting wordt samen met een inkoopadviseur en contractmanager bepaald. Dit passen we toe bij projecten groter dan € 150.000 excl. btw (grens meervoudig onderhandse aanbesteding bij werken). Bij elk project zien we kansen om energie te besparen én zelf energie op te wekken. Als standaard nemen we in een project op dat bijvoorbeeld een kunstwerk voor het grootste deel zelfvoorzienend moet zijn. Hier doen we ervaring mee op en zetten we de komende jaren fors op in.

De opdrachtverlener ziet er op toe dat dit gebeurt. Daarnaast is het de bedoeling dat de opdrachtnemer bij de totstandkoming van het ontwerp probeert te kiezen voor energiezuinige

oplossingen. Keuzes op dit vlak worden door de opdrachtnemer in het ontwerp in een apart hoofdstuk beschreven.

Tot slot wordt het energieverbruik van de bedrijfsgebouwen aangepakt. Doel is om de komende jaren alle bedrijfsgebouwen zo energiezuinig mogelijk te maken. Hiertoe worden bij elke inspectie ook de bedrijfsgebouwen op energieverbruik beoordeeld. In het vijfjarenplan wordt vervolgens vastgesteld op welke manier energie kan worden bespaard. Er zullen isolatiemaatregelen worden genomen en elk bedrijfsgebouw wordt in het nieuwe GOP voorzien van een warmtepomp. De investering hiervan wordt opgenomen in het nog aan te vragen GOP.

7 Financiën

8 Verantwoording